KULTUURI ARENGUKAVA 2021-2030

2021

Sisukord

SISSEJUHATUS 3

HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JA PEAMISED TRENDID 6

ÜLDEESMÄRK, ALAEESMÄRGID JA MÕÕDIKUD 9

TEGEVUSSUUNAD 11

ARENGUKAVA JUHTIMINE JA ELLUVIIMINE 19

MÕISTED 20

SEOSED ÜRO SÄÄSTVA ARENGU EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEGA 24

ARENGUKAVA MAKSUMUSE PROGNOOS 29

LISAD

1. Olukorra analüüs
2. Arengukava mõjude hindamise kokkuvõte
3. Ülevaade arengukava mõõdikute metoodikast ja allikatest
4. Ülevaade arengukava koostamise ja kaasamise protsessist
5. Valdkondlikud teemalehed

SISSEJUHATUS

Kultuuri arengukava 2021-2030 (edaspidi ka *Kultuur 2030* ja *arengukava*) on kultuuri valdkonnas strateegilisi sihte seadev dokument, mis on jätkustrateegiaks dokumendile „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“. Arengukava koostamisel on arvesse võetud erinevaid analüüse ja uuringuid, ekspertarvamusi, rahvusvahelise tasandi dokumente, avalike arutelude ja kaasamisürituste tulemusi ning „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ elluviimise hindamise tulemusi.

Kultuuripoliitika kujundamisel ja elluviimisel lähtutakse Eesti Vabariigi põhiseaduslikust sihist tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas määratletud kunsti ja teaduse vabaduse, omandiõiguse ning kultuurilise mitmekesisuse põhimõtetest.

Eesti kultuuri kandvad, hoidvad ja väärtustavad inimesed ning kogukonnad kujundavad üheskoos turvalise ning inimeste vajadustega arvestava elukeskkonna. Kultuur suurendab inimeste heaolu, toetab nende toimetulekut, vaimset ja füüsilist tervist ning aitab kaasa ühiskonna sidususele. Riigi üks olulisemaid ülesandeid on tagada kõikidele Eesti elanikele võimalus osaleda neile sobivates kultuuritegevustes ja loomealadel nii huvilise kui ka loojana. Ligipääs kultuurile peab olema tagatud sõltumata erivajadustest, elukohast, vanusest, rahvusest, keeleoskusest, huvidest, võimekusest ja muudest tingimustest.

Kultuuripoliitika kujundamine ja elluviimine tugineb koostööle, teadmistele ja pikaajalisele vaatele. Riik langetab kultuuripoliitilisi otsuseid läbipaistavalt, kaasavalt ja teadmistepõhiselt. Läbipaistvus tähendab selgeid põhimõtteid, võrdset kohtlemist ning otsuste argumenteeritud põhjendamist. Kaasav poliitikakujundamine seisneb sisulises dialoogis valdkonnaga, esindus- ja arendusorganisatsioonide esindajate ning teiste kultuurivaldkonna professionaalide kaasamises aruteludesse ja otsustusprotsessidesse. Teadmistepõhisus eeldab süsteemselt kogutud andmeid ja läbiviidud uuringuid ning mõjuanalüüse.

Strateegilised lähtealused

Kultuuri arengukava 2021-2030 on kooskõlas riigi pikaajalise strateegia “**Eesti 2035**”[1] kõigi viie strateegilise sihiga, aga mõjutab kõige otsesemalt järgmise kolme sihi saavutamist:

1. **Inimene** - Arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)keskkonda ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse. Ta on teadmistehimuline, loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks.

2. **Ühiskond** - Koostöömeelne ühiskond põhineb ühtekuuluvustundel ning inimeste valmisolekul aktiivselt panustada ühiste eesmärkide saavutamisse ning hüvede loomisesse. Avatud ühiskond toetab ühist väärtust loovaid muutusi ja tuleb toime riigi ja rahva ees seisvate proovikividega. Sealjuures on eesti kultuur ja kogukonnad tugevad, hoolivad ja koostöömeelsed ning inimesed kultuuriteadlikud.

4. **Elukeskkond** - Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistegevuse ja osaluse võimalusi.

[1] https://www.valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid

Arengukava aitab ellu viia "**Säästev Eesti 21**" eesmärke 1 (Eesti kultuuriruumi elujõulisus), 2 (heaolu kasv) ja 3 (sidus ühiskond). Dokumendis käsitletakse Eesti kultuurina nii eestlaste kui Eestis elavate teiste rahvuste esindajate loodut. Kultuuriprotsessis osalevad kõik ühiskonna liikmed nii loojate kui ka loomingust osasaajatena. Eesti kultuur koos omanäoliste piirkondlike kultuuriruumidega on osa maailmakultuurist.

Kultuuri arengukava panustab olulisel määral **ÜRO säästva arengu eesmärkidesse**[2]. Kultuur ja loovus aitavad tugevdada inimeste sotsiaalset kaitset (eesmärk 1); tagada kõigile vanuserühmadele hea tervise ja heaolu, toetades nii inimeste vaimset kui ka füüsilist tervist (eesmärk 3); tagada kõikidele kaasav ja kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused (eesmärk 4); toetada soolist võrdõiguslikkust (eesmärk 5); toetada jätkusuutlikku, kaasavat ja säästvat majandusarengut, sh edendada säästvat turismi (eesmärk 8); arendada kvaliteetset ja vastupidavat taristut, toetada innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevust (eesmärk 9); vähendada ebavõrdsust nii riigi sees kui riikide vahel (eesmärk 10); muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, vastupidavaks ja säästvaks, sh kaitsta maailma kultuuri- ja looduspärandit (eesmärk 11); tagada säästev tootmine ja tarbimine (eesmärk 12); võtta kiiresti tarvitusele meetmeid kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks (eesmärk 13); toetada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi (eesmärk 16). Arengukava detailsed seosed säästva arengu eesmärkidega on toodud dokumendi vastavas peatükis.

Arengukava panustab mitmetesse valdkonna arengukavadesse ning on tihedalt seotud erinevates valdkondades eesmärkide saavutamisega, panustades näiteks nii „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030" eesmärkide saavutamisesse, mis käsitlevad kultuuri, traditsiooniliste tegevusalade ja piirkondlike identiteetide kestlikkust, kui ka „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" ja „Eesti kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030" eesmärkide saavutamisesse, samuti näiteks „Välispoliitika arengukava 2030" elluviimisele.

Eesti Euroopa Liidu prioriteetides aastateks 2020-2021[3] on välja toodud Eesti eesmärgid Euroopa Liidu kultuurialases koostöös, sh kultuurilise mitmekesisuse, loominguvabaduse ja meediavabaduse põhimõtete järgimine, digipädevuste arendamine, kultuurilise koostöö abil sidusa ühiskonna saavutamine, kultuuripärandi hoidmine ning loomemajanduse edendamine.

Euroopa Liidus on kultuurivaldkond siseriiklikus pädevuses, ühenduse tasandil tegeletakse ühiste valdkonda mõjutavate väljakutsete lahendamisega, sh on eesmärgiks toetada kultuuri- ja loomesektori innovatsiooni, digipöörde ja juhtimisalast võimekust ning piiriülest koostööd. Eesti kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise seisukohalt on võtmetähtsusega võimalus osaleda Euroopa Liidu rahastatud projektides (sh Loov Euroopa, Interreg programmid, Horisont jt), mistõttu seisab riik uute programmiperioodide kavandamisel selle eest, et programmide tingimused arvestaksid maksimaalselt Eesti huvidega. Eesti jaoks on järgmistel aastatel Euroopa Liidu suunal olulised algatused, mis on seotud **Euroopa Komisjoni prioriteetidega**[4]:

- Uus "Euroopa Bauhaus" algatus, mis puudutab kestlikke eluviise, inimeste elukvaliteeti ja innovatsiooni ning ühendab teaduse ja tehnoloogia kultuuri- ja kunstimaailmaga;
- rohepööre ja kliimaeesmärkide saavutamine kultuuri- ja loomesektoris, sh Euroopa Liidu roheline kokkulepe;
- digipööre ja selle mõjud kultuuri- ja loomesektoris, mh digitaalse lõhe vähendamine ja kultuuri kättesaadavuse parandamine digitaalsetel platvormidel;

[2] www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng
[3] https://www.kul.ee/media/455/download
[4] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_en#documents

- kultuuri- ja loomesektori sotsiaalmajandusliku mõju hindamine ning sektori arengut toetavate tingimuste arendamine;
- kultuuri- ja loomesektori rolli suurendamine välissuhtluses ja kultuuridiplomaatias;
- võrdsete võimaluste loomine kultuuri- ja loomesektoris ning ligipääsetavuse ja kättesaadavuse parandamine ühiskonnas;
- kultuuri- ja loomesektori roll demokraatliku ja kaasava ühiskonna kujundamisel, sh informatsiooni vaba liikumise ning teadmiste- ja faktipõhise aruteluruumi arendamisel.

HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JA PEAMISED TRENDID

Eesti kultuur on elujõuline. Vaatamata eesti keele- ja kultuuriruumi väiksusele on meie kultuurimaastik mitmekülgne ja kõrgetasemeline. Kultuur on Eesti inimestele oluline, kultuuris osalemise näitajate poolest on Eesti Euroopa võrdluses kõrgel kohal. Kultuurivaldkonna üksikasjalik hetkeolukorra analüüs on esitatud arengukava lisas 1.

Analüüsides seniseid tulemusi ja arvestades globaalseid trende ning võimalusi ja ohte, siis olulisimad kultuurivaldkonnas lahendamist vajavad väljakutsed on järgmised:

- Kultuuri- ja loomesektor on üks suurima löögi saanud valdkondadest **koroonakriisis**, selle mõjud kestavad aastaid. Kriis paneb surve alla avaliku sektori eelarved, piirab sektori arengu- ja investeeringuvõimet ning mõjutab sektorit pikaajaliselt läbi teiste sektorite, sh turismisektori aeglase taastumise.
- **Loovisikute ja kultuuritöötajate töötingimused** vajavad jätkuvalt arendamist. 2014. aastal vastu võetud „Kultuuripoliitika põhialustes aastani 2020“ võttis riik eesmärgiks riigiga töösuhtes olevate kõrgharidusega kultuuritöötajate ja kutsekvalifikatsiooniga atesteeritud spetsialistide miinimumtöötasu tõstmiseks Eesti keskmise palga tasemele ning kuigi eesmärgi poole on jõudsalt liigutud, siis täielikult seda eesmärki ei ole suudetud täita. Eelnimetatud kokkuleppega hõlmatud kultuuritöötajatest keerulisem seis on kohalike omavalitsuste asutustes ja erasektoris. Veelgi keerulisem on olukord mittetulundussektori organisatsioonide tegevuse stabiilsuse tagamise ja vabakutseliste toimetulekumudelitega ja neile kohanduvate sotsiaalsete garantiidega.
- **Kultuurivaldkonna professionaalide, juhendajate ja eestvedajate** tööd ei väärtustata ühiskonnas piisavalt ning töötingimused ei motiveeri noori valdkonda sisenema ega sinna jääma. Eriti põletav on see probleem maapiirkondades.
- **Kultuuri kättesaadavus** eri sihtgruppide ja valdkondade lõikes ja regionaalselt on piiratud. Kultuurielus osalemise võimaluste mitmekesisus ja maht sõltub paljuski inimeste elukohast, vanusest, keeleoskusest ning sotsiaalmajanduslikest võimalustest. Erilist tähelepanu vajab laste ja noorte osalemine kultuuritegevustes.
- **Erivajadustega inimeste ligipääs kultuuritegevustes osalemisele ja kultuuriteenuste tarbimisele** on piiratud, kultuuriteenuste osutamisel ei ole alati lähtutud universaalse disaini põhimõtetest. Klientidega otseselt kokku puutuval personalil ei ole piisavalt teadmisi ja oskusi, mis puudutavad erivajadustega külastajaid. Erivajaduste ja kogu elukaare vältel muutuvate võimetega arvestamine on oluline nii kultuuritaristu arendamisel, kultuurilise sisu loomisel kui ka veebipõhiste lahenduste arendamisel ning kommunikatsioonis.
- **Kultuuripärandi pikaajaline füüsiline ja digitaalne säilimine** pole piisavalt tagatud. See puudutab muuhulgas nii museaalide hoiutingimusi, väljaannete säilitustingimusi raamatukogude hoidlates ja digitaalarhiivis kui ka halvas või avariilises seisus arhitektuurimälestisi ja looduslikke pühapaiku**.**
- **Eesti keelest erineva emakeelega inimeste lõimumine** Eesti info- ja kultuuriruumi ning seeläbi ühiskonda tervikuna on pikaajaline protsess, millesse tuleb jätkuvalt panustada.

Peamised kultuurivaldkonda mõjutavad trendid

Arengukava fookuses on kultuurivaldkonna **vastupidavus** erinevate üleilmsete kriiside kontekstis, teisalt tuleb näha ka kultuuri panust ühiskonna toimetulekul erinevate (majanduslike, finants-, tervishoiu- jt) globaalsete kriiside ja väljakutsetega. COVID-19 pandeemia mõju kogu kultuurisektorile on laiapõhjaline ja kaugeleulatuv, muutes inimeste kultuuritarbimise harjumusi, suurendades digitaalsete platvormide rolli kultuuriloomes ja vahendamises ning piirates oluliselt omatulu teenimise võimalusi. Selle kriisi mõjud on pikaajalised, kuna lisaks inimeste käitumise muutumisele ja turismisektori taastumise väljavaadetele mõjutab riigi laenukoormuse tõus riigi võimalusi kultuurivaldkonna finantseerimisel. Kultuur tervikuna aitab kaasa ühiskondlike lõhede vähendamisele ning inimeste vaimse tervise toetamisele, rahulolu suurendamisele ja üldise toimetuleku parandamisele.

Eestil tuleb kohaneda märkimisväärsete **rahvastikumuutustega**. Ülalpeetavate arv tööealise elanikkonna kohta lähikümnenditel suureneb ning see seab praeguse tervise- ja sotsiaalkindlustussüsteemi ning teenuste ja toetuste jätkusuutlikkuse suure surve alla. Rahvaarvu vähenemine ja elanikkonna vananemine mõjutavad otseselt Eesti majanduse konkurentsivõimet ning riigi haldussuutlikkust, kusjuures väheneva tööjõuga seisavad silmitsi nii era- kui ka avalik sektor. Kultuurivaldkonnas on üha aktuaalsemaks teemaks järelkasvu tagamine, ennekõike väljaspool suuremaid keskusi.

Maailmas on tekkimas uued **rändemustrid ja -suunad**. Euroopal tuleb lähikümnenditel kokku puutuda ulatuslike rändevoogudega, sh suureneb kliimamuutustest ja katastroofidest tingitud sundränne. Samal ajal võitlevad maailma riigid talentide pärast ning Eestil on õnnestunud meelitada nii rahvusvahelisi spetsialiste kui ka üliõpilasi. Paljudes eluvaldkondades toimub inglise keele pealetung ning eesti keele osatähtsuse vähenemine, mõjutades sellega nii Eesti keele- kui ka kultuuriruumi. Ühiskonna sidususe tagamiseks on oluline, et kõik Eesti püsielanikud ja mujal elavad rahvuskaaslased tunneksid ühtekuuluvustunnet Eestiga ning kannaksid Eesti identiteeti, mille kõrval teadvustatakse ja austatakse eri rahvastikurühmade võimalust oma emakeelt ja kultuuri säilitada ja arendada.

Jätkuv **ääremaastumine ja linnastumine** toob fookusesse kultuuri regionaalse kättesaadavuse sõltumata inimese elukohast. Inimeste lahkumisega maapiirkondadest satub löögi alla kohaliku kultuurielu järjepidevus, sealhulgas maapiirkondades paiknevate mälestiste seisukord. Samas loob kaugtöö osakaalu suurenemine võimaluse pakkuda piirkondades paindlikke töötamise võimalusi, luues seeläbi kõrgema lisandväärtusega töökohti ka väljaspool suuremaid keskusi.

Tehnoloogia arengul on fundamentaalne mõju kultuurivaldkonna toimimisele kogu väärtusahelas, loomisest kuni osasaamiseni. Kuigi kultuuris osalemine põhineb suures osas vahetul kontaktil, pakub **digipööre** mitmeid uusi võimalusi nii kultuuri tegijatele kui ka tarbijatele. Tähelepanu tuleb pöörata globaalsete digiplatvormide mõjuvõimu kasvule, mis pärsivad loovisikute võimalusi saada oma loomingu eest väärilist tasu ning raskendavad eriti väikese keeleruumi puhul eestikeelse sisu levikut. Eestil on hea positsioon, et võtta ulatuslikult kasutusele omakultuuri arengut toetavaid digitaalseid ja innovaatilisi lahendusi, kuid seda peab toetama paindlik ja ajaga kaasas käiv õigusruum.

Digipöördega koos on kiires muutumises traditsioonilised **töösuhted**. Kultuuri- ja loomesektoris on väga suur hulk nn tulevikutöökohti, mis eeldavad senisest rohkem loovust, meeskonnatööd, kriitilise mõtlemise ja probleemide lahendamise oskuseid ning mitmekesisemaid teadmisi ja kogemusi. Töökohad on sageli projektipõhised ja lühiajalised. Digiplatvormide kaudu kasvab oluliselt paindlike ja ajutiste töövormide osakaal. Väljakutseks on seadusandluse kohandamine vastavalt tööturu muutustele, et tagada valdkonnas

tegutsevatele vabakutselistele sotsiaalsed garantiid ning arvestada meetmete väljatöötamisel sektori eripäradega.

Ühiskondlikud lõhed ja sotsiaalmeedia rolli suurenemine on viinud **avaliku aruteluruumi polariseerumise** ning populismi esiletõusuni. Infohulk ja hajutatud infokanalite arv jätkab ka tulevikus kiiret kasvu. See omakorda muudab kriitiliselt tähtsaks lugemisoskuste- ja harjumuse kujundamise ning infopädevuste ja meediakirjaoskuse arendamise vajalikkuse, mis toetab fakti- ja teadmistepõhise ühiskonna toimimist.

Kultuuripoliitika kujundamisel on üha olulisemaks muutunud arvestamine **rohepöörde** eesmärkidega, mille üheks eelduseks on ELi ühtne ja konkurentsivõimeline pikaajaline kliimapoliitika 2050+, mis aitab kiirendada vähese süsinikusisaldusega majandusele üleminekut. Järjest enam hakatakse töö- ja elukoha valikul väärtustama kvaliteetset ja keskkonnasõbralikku elukeskkonda, sh kultuuriruumi. Kultuurisündmuste korraldamisel, kultuuritaristu planeerimisel ja pärandihoidmisel tuleb lähtuda terviklikult ühiskonna vajadustest. Arvestada tuleb nii universaaldisaini põhimõtete (ligipääs kõigile) kui ka kliimamuutuste mõjudest (sagenenud äärmuslikud ilmastikuolud nt üleujutused, tormid, kuuma- ja külmalained).

ÜLDEESMÄRK, ALAEESMÄRGID JA MÕÕDIKUD

Üldeesmärk lähtub Eesti Vabariigi põhiseaduse preambulis sedastatud eesmärgist tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade. Kultuurivaldkonna arengukava toetab otseselt riigi pikaajalise arengustrateegia "Eesti 2035" aluspõhimõtet Eestist kui demokraatlikust ja turvalisest riigist, kus säilib ja areneb eesti rahvus, keel ja kultuur.

Arengukava üldeesmärk

Eesti kultuur on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.

Mõõdik	Algtase	Sihttase (2030)
Eesti elanike osalemine kultuurielus Allikas: Statistikaamet	73,8% (2020)	80%

Alaeesmärgid ja mõõdikud

1. Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv

Eesti kultuurielu on mitmekülgne, kõrgetasemeline ja rahvusvaheline, tagatud on professionaalide ja kultuuri hindava publiku järelkasv ning loodud on soodsad tingimused nii loometegevuseks kui ka kultuuris osalemiseks kõikidele inimestele üle Eesti ning välismaal elavatele rahvuskaaslastele.

Mõõdik	Algtase	Sihttase (2030)
Eesti laste ja noorte osalemine kultuuris	Algtase selgitatakse välja uuringuga	Suureneb
Kultuurivaldkonnas hõivatute keskmine brutokuupalk võrreldes Eesti keskmisega Allikas: Statistikaamet	82% (2019)	90%
Rahulolu kultuuri kättesaadavuse ja ligipääsetavusega.	Algtase selgitatakse välja uuringuga	Suureneb
Kultuuri kättesaadavus digiplatvormidel	Algtase selgitatakse välja uuringuga	Suureneb

2. Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud

Eesti rikkalik vaimne ja aineline kultuuripärand on hästi hoitud, uuritud ja teadvustatud, kultuuripärand on elavas kasutuses ja inimestele oluline, tagatud on kultuuripärandi pikaajaline füüsiline ja digitaalne säilimine ning kättesaadavus. Eesti kultuurilugu on väärtustatud ja teaduslikult uuritud, avaldatakse ja uuritakse Eesti kultuuri seisukohast olulisi tüvitekste.

Mõõdik	Algtase	Sihttase (2030)
Eesti elanike kultuuripäranditeadlikkus	Algtase selgitatakse välja uuringuga 2022	Määratakse lähtuvalt algtasemest
Eesti kultuuri uurimise jätkusuutlikkus	Algtase selgitatakse välja uuringuga 2022	Määratakse lähtuvalt algtasemest

3. Kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud

Kultuur ja loovus on tihedalt lõimitud eri valdkondadega, toetades ühiskonna terviklikku ja kestlikku arengut ning aidates kaasa Eesti konkurentsivõimele, sotsiaalse ja majandusliku heaolu kasvule ning rahvusvahelisele kuvandile.

Mõõdik	Algtase	Sihttase (2030)
Loomemajanduse sektoris loodud lisandväärtus SKPst Allikas: regulaarne loomemajanduse kaardistus	2,9% (2015)	3,2%
Loomemajanduse sektoris loodud lisandväärtus töötaja kohta Allikas: regulaarne loomemajanduse kaardistus	19 600 EUR (2015)	25 000 EUR
Eesti kultuuri rahvusvaheline nähtavus	85. (2020)	≤85.
Eesti kultuurikorralduse keskkonnamõju	Mõõdik väljatöötamisel	
Eesti elanike elukeskkonnaga rahulolu Allikas: uuring	84,54% (2020)	> 85%

TEGEVUSSUUNAD

1. TUGEV JA TOIMIV KULTUURIELU

1.1. Toetame kultuurivaldkonna asutusi, organisatsioone, loovisikuid ja ettevõtteid erinevate kriisidega toimetulekul, taastumisel ning kriisi pikaajaliste mõjudega kohanemisel sh COVID-19 kriisi juures. Tõstame valdkonna võimekust riskide ennetamiseks, maandamiseks ja juhtimiseks ning tuleviku kriisideks valmistumiseks. Olenemata kriiside olemusest ja kestvusest on eesmärgiks tagada Eesti mitmekesine kultuuripilt ja uuendusvõimelisus.

1.2. Parandame kultuuritöötajate töö- ja palgatingimusi. Kultuurivaldkonnas tegutsevas riigi hallatavas asutuses, riigi asutatud sihtasutuses ning avalik-õiguslikus asutuses on eesmärgiks tagada kvaliteetsed ja konkurentsivõimelised töötingimused võrreldes üldise tööjõuturuga, sh tagada vastavad eelarvelised vahendid palgatingimuste konkurentsivõime hoidmiseks Eesti keskmise palga suhtes.

1.3. Eesti keele, kultuuri ja väärtusruumi kestmiseks ja arendamiseks peavad kultuurisektori töötasud olema konkurentsivõimelised sõltumata tööandja omandivormist. Arutame koostöös kohalike omavalitsuste võimalusi, et võimaldada ka kohalike omavalitsuste kultuuritöötajatele palgakasvu samas ulatuses riigi kultuuritöötajatega.

1.4. Toetame kultuurivaldkonna vabakutseliste toimetulekut ja arendame paindlikku sotsiaalsete tagatiste süsteemi. Kohandame seadusandlust vastavalt muutuvatele tööturu vajadustele ja töövormide paindlikumaks muutumisele, et tagada kõikidele kultuurisektoris töötavatele inimestele sotsiaalsed garantiid (sh ravikindlustus ja pension) sõltumata nende sissetulekute regulaarsusest ja lepinguvormist. Tagame vabakutselistele ravikindlustuse, kui nad suudavad oma tegevusega teenida tulu mahus, mis võimaldab aasta peale kokku katta ravikindlustuse tagava miinimummakse sõltumata teenitud tulu ebaregulaarsusest.

1.5. Ajakohastame loometoetuste süsteemi loovisikute paindlikumaks toetamiseks ja suurendame loomepalkade meetmete mahtusid tööturutõrkega valdkondades, sh tõstame kunstniku- ja kirjanikupalga saajate arvu.

1.6. Kaasajastame Eesti autoriõiguste raamistikku lähtuvalt rahvusvahelistest ja Euroopa Liidu normidest. Muutused autoriõigusi puudutavas seadusandluses peavad arvestama kaasaegse ja kiirelt digiteeruva maailma vajadusi ning võimalusi, luues Eesti autoritele, tootjatele, esitajatele ja teistele õiguste omajatele nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel turul võrdsed konkurentsitingimused, toetades loomepõhist ettevõtlust ning kaitstes õiguste huve ja loomingut. Tõstame autoriõigustega seotud võimaluste ja kohustuste alast teadlikkust, pidades silmas teoste loojaid, kasutajaid ja vahendajaid, ning toetame võimalusel uute tehnoloogiate arendamist loovisikute tööpanuse arvestamiseks, esiletõstmiseks ja hüvitamiseks rahvusvahelises digimajanduses.

1.7. Loome paremad ja mitmekülgsemad võimalused kultuurivaldkonnas tegutsejate oskuste ja teadmiste arendamiseks, rahvusvahelise oskusteabe vahendamiseks ning elukestva õppe võimaluste mitmekesistamiseks, sh kultuurikorraldajate juhtimisalase täiendusõppe võimaluste laiendamiseks koostöös ülikoolide, loomeliitude ja teiste kultuurivaldkonna organisatsioonidega ning erasektoriga. Toetame kultuuritegijate ja

loovisikute enesetäiendamist ja töötamist nii Eestis kui välisriikides (sh residentuuriprogrammides osalemist), mis aitab tagada loomeprotsesside elujõulisust, kohaliku kultuurielu rahvusvahelisust ja välispartnerite teadlikkust Eesti kultuurist. Innustame kultuuriasutusi ja -organisatsioone mitteformaalse õppe (sh täiskasvanuhariduse) pakkumiseks, et tagada inimeste valmisolek tulevikutööks ning kohanemiseks majanduse struktuurimuutustega.

1.8. Võtame eesmärgiks laste- ja noortekultuuri tervikliku arendamise, tagamaks igale lapsele ja noorele juurdepääs mitmekülgsele ja kvaliteetsele kultuurile nii tegija kui osasaajana sõltumata elukohast, erivajadustest, keeleoskusest, majanduslikest võimalustest või muudest tingimustest. Laste ja noorte mitmekülgne kultuuris osalemine on läbimõeldud ja süsteemselt toetatud eri kultuurivaldkondade lõikes, lapsed ja noored on aktiivselt kaasatud loomeprotsessidesse. Kultuuri- ja mäluasutuste haridusprogrammid on tihedalt lõimitud üldharidusse.

1.9. Edendame põlvkondadevahelist kultuurikorraldust ja soodustame eakate aktiivset osalemist kultuuris. Vanemaealiste osakaal rahvastikus suureneb, mistõttu on oluline tagada kultuuri kättesaadavus sõltumata vanusest. Arvestame eakate vajadustega kultuuriteenuste pakkumisel ning füüsilise ja digitaalse keskkonna arendamisel.

1.10. Tagame ligipääsu kultuurile kogu inimese elukaare ulatuses. Igal Eesti elanikul peab olema võimalus osaleda endale sobivates kultuuritegevustes ja loomealadel nii huvilise kui ka loojana. Ligipääs kultuurile peab olema tagatud sõltumata erivajadustest, elukohast, vanusest, soost, rahvusest, keeleoskusest, huvidest, võimekusest ja muudest tingimustest, et parandada inimeste elukvaliteeti ning toimetulekut. Töötame välja kasutajakeskseid ja inimsõbralikke lahendusi läbi terve elukaare (lapsed ja noored, eakad, puuetega inimesed, lapsevanemad, ajutise tegevuspiiranguga inimesed jt). Tõstame kultuuriasutuste ja -korraldajate teadlikkust kaasava disaini põhimõtete rakendamisest ligipääsetavuse suurendamisel ning arvestame kultuuriteenuste pakkumisel erivajadustega inimeste heaoluga kogu kasutajateekonna ulatuses, sh abivahendite võimaldamisel, rehabilitatsiooni- ja tugiteenused ning infoteenuste pakkumisel.

1.11. Arendame regionaalset kultuurikorraldust ja laiendame kultuuri kättesaadavust. Kultuuriruumi kättesaadavus tuleb tagada sõltumata inimeste elukohast, sest võimalus osaleda kultuurielus suurendab elukvaliteeti, muudab elukeskkonna väärtuslikumaks ning toetab kogukondlikku tegevust. Koostöös kohalike omavalitsustega toetame kultuuris osalemise võimaluste mitmekesisust ja kvaliteeti. Kultuuri kättesaadavuse laiendamiseks panustame kultuurivaldkonna digimisse ning ligipääsetavust parandavatesse tehnoloogiatesse ja üldkasutatavatesse e-lahendustesse. Jälgime kultuurivaldkonna arengukavas püstitatud mõõdikuid ka regionaalselt, et omada ülevaadet piirkondlikest erisustest tulemuste saavutamisel.

1.12. Toetame kultuurivaldkonnas digipööret ja arendame digikultuuri terviklikult ja koordineeritult. Edendame valdkonna arengut digipädevuste arendamise, uute formaatide väljatöötamise, digisisu loomise ja vahendamise abil. Oluline on Eesti kultuuri ja eesti keeles kultuuri kättesaadavuse laiendamine digitaalsetel platvormidel. Soodustame uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, et tõsta digitaalse kultuuri loomise, säilitamise ja kättesaadavuse kvaliteeti, mitmekesistada äriteenuseid ning lihtsustada digisisu uus- ja ristkasutust.

1.13. Aitame kaasa Eesti kultuuri rahvusvahelistumisele. Eesti kultuuri arenguks ja selle

rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmiseks on vajalik tihe kontakt välismaailmaga. Huvilistel ja professionaalidel kogu Eestis peavad olema head võimalused rahvusvahelises kultuurielus osalemiseks, mistõttu arendame ning toetame kultuuri rahvusvahelistumist, sealhulgas rahvusvahelise osalusega sündmuste toimumist Eestis, kontaktvõrgustike arengut ja rahvusvahelisi koostööprojekte Eestis ja väljaspool. Peame oluliseks kultuurivaldkonnas tegutsejatele võimaluste loomist ning valdkonna konkurentsivõimelise arengu toetamist rahvusvahelisel areenil. Loome eeldused esinduslikuma osa maailmakultuuri paremikust kättesaadavuseks eesti keeles ja võimaldame ligipääsu Eesti kultuurile võimalikult laias ulatuses nii külalistele, erineva keele- ja kultuuritaustaga elanikele kui ka rahvusvahelisele publikule. Välisriikides elavatele rahvuskaaslastele ja Eesti sõpradele ning e-residentidele loome võimalused aktiivseks osalemiseks Eesti kultuurielus.

1.14. Toetame kultuuriajakirjanduse ja professionaalse kultuurikriitika arengut, eesmärgiga suurendada kultuuri nähtavust meedias. Riiklikult toetatud kultuuriajakirjanduse eesmärgiks on tutvustada ja mõtestada erinevate kanalite kaudu Eesti ja maailma kultuuri. Avalik-õigusliku meedia eesmärk on otsida kultuurivaldkondadega nende võimestamiseks uusi koostöövorme. Oluline avalikku väärtust loov innovatsioonivaldkond on meediainstitutsioonide koostöö haridussektoriga Eesti kultuuri arengut toetavate õpimaterjalide loomiseks ja vahendamiseks.

1.15. Lähtume kultuurivaldkonna rahastamisel ennekõike tegevuse sisulisest kvaliteedist, mitte omandivormist. Kultuurivaldkonna rahastamise alused peavad olema läbipaistvad ja selged. Peame oluliseks Euroopa Liidu vahendite kasutamist kultuuri arendamisel ning aitame igakülgselt kaasa Eesti kultuuriorganisatsioonide võimekusele rahvusvahelistes koostööprojektides osalemiseks, sh omafinantseeringu osalisele katmisele ja projektide ettevalmistamisele. Töötame välja kiirendi tüüpi rahastusmudeli, mis võimaldab eri kultuuriasutustel ja -organisatsioonidel sooritada arenguhüppeid ning katsetada uuenduslikke lähenemisi.

1.16. Lähtume põhimõttest, mille kohaselt Eesti Kultuurkapitali toimimise ja eelarve kujunemise aluspõhimõtteid ei muudeta. Sõltumatute sihtkapitalide ja maakondlike ekspertgruppidega Kultuurkapital panustab Eesti kultuuri arenguvõime ning elujõu tagamisse. Kultuuri rahastamisel toetab Kultuurkapital eelkõige loovisikuid ja projektipõhiseid algatusi ning Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu rahastatakse riigieelarveliste asutuste põhitegevust ja rahvuskultuuriliselt olulisi pikaajalisi tegevusi.

1.17. Soodustame eratoetajate kaasamist kultuurivaldkonna arendamisse. Kultuuri toetamine peab Eestis olema hea mainega, populaarne, soodne ja arusaadav, toetussummast või toetaja administreerimisvõimekusest sõltumata. Kultuuri soovivad rahaliselt panustada nii pühendunud metseenid, ettevõtted kui ka kultuuriavalikkus laiemat. Algatame seadusandlikke muudatusi, mis toetavad kultuuri rahastamist ettevõtete ja eraisikute poolt. Ühe võimalusena kaalume süsteemi, mis võimaldaks tööandjatel sarnaselt sportimisvõimalustele katta maksuvabalt töötajate kultuuris osalemise võimalusi, kuna sellel on positiivne mõju nii inimeste füüsilisele kui vaimsele tervisele. Kultuuritoodetele ja -teenustele kehtivad maksumäärad (sh käibemaks) peavad tagama Eestile rahvusvahelises konkurentsis võrdsed võimalused.

1.18. Kujundame kvaliteetset avalikku ruumi ja elukeskkonda. Ruumiotsuste tegemisel järgime kvaliteetse ruumiloome põhimõtteid, hinnates kultuuripärandit ja luues heade ruumilahendustega uusi kultuuriväärtusi. Avalik sektor on eeskujuks kvaliteetse ruumi tellija ja kujundajana. Ruumipoliitika ja valdkondlikud ruumiotsused on sidusad ja

tasakaalustatud. Ruumi kujundavate hangete puhul rakendatakse väärtuspõhist mudelit, mille eesmärgiks on elukeskkonna kõrge kvaliteet ning keskkonnaeesmärkide saavutamise toetamine. Ruumipoliitika on kooskõlas kliimaneutraalsuse ja elurikkuse eesmärkidega ning toetab kliimamuutuste mõjuga kohanemist.

1.19. Arendame kvaliteetset ja säästlikku kultuuritaristut, mis hõlmab nii füüsilist kui ka digitaalset ruumi ning toetab kultuurist osasaamise võimalusi erinevates piirkondades. Kultuuritaristu planeerimisel, kasutamisel ja kultuurisündmuste korraldamisel on oluline arvestada kõigi erivajadustega läbi kogu inimese elukaare. Riiklikult oluliste kultuuriobjektide rajamise, arendamise ja rahastamise otsuste langetamisel arvestame erinevate valdkondade ning ühiskonna vajadusi, ruumimõju ning tuleviku tasuvusanalüüse, samuti ligipääsetavuse, kättesaadavuse ja keskkonnahoidlikkuse põhimõtteid.

2. HOITUD JA HINNATUD KULTUURIMÄLU

2.1. Loome soodsad tingimused kultuuripärandi pikaajaliseks füüsiliseks ja digitaalseks säilitamiseks ning vaba juurdepääsu tagamiseks, arvestades autoriõiguse valdkonna regulatsioonidega. Toetame muuseumide, raamatukogude ja teiste mäluasutuste säilitamisvõimekuse arendamist ning arendame lisaks kesksetele digimis- ja konserveerimisteenustele välja keskselt korraldatud säilitamisteenuse. Rajame tänapäevastele hoiutingimustele vastavad pärandihoidlad, mis kindlustavad kultuuripärandi pikaajalise säilitamise optimaalselt ja kuluefektiivselt ning innovaatilisi lahendusi kasutades.

2.2. Toetame eri liiki kultuurimälestiste ning kultuuriväärtuslike keskkondade säilitamist ja vastutustundlikku arendamist. Suurendame mälestiste korrastamiseks ette nähtud riiklikke toetusi vähendamaks halvas või kriitilises seisus mälestiste osakaalu. Toetuste eraldamisel võtame aluseks ennekõike mälestiste kultuurilise olulisuse, objektide seisukorra ja pikaajalise ühiskondliku mõju. Eelistame riiklike ja Euroopa Liidu toetuste puhul investeeringuid, millega kaasneb kultuuriväärtuslike hoonete korrastamine ja kasutusele võtmine.

2.3. Avame kooskõlas autoriõiguse regulatsioonidega digitud kultuuripärandi võimalikult vabaks ja laialdaseks uuskasutuseks kogu elanikkonnale, et võimaldada pärandi seostamist elava nüüdiskultuuriga ning uute kultuurivormide ja tähendussüsteemide orgaanilist väljakasvamist pärandkultuurist. Toetame digitud pärandi uuskasutuse kampaaniate ja sündmuste korraldamist, materjali väljapakkumist enamkasutatud digikeskkondades ning digikultuuri ja teiste uuskasutusvormide kaasamist kunstiõppesse üldharidussüsteemis. Peame oluliseks autorite õiguste ja huvidega arvestamist pärandi avaldamisel.

2.4. Soodustame digitaalsete kultuuriandmete avaldamist avaandmetena. Toetame Eesti kultuuripärandi suurkorpuste uurimist uute andmeanalüüsi meetoditega, et jõuda Eesti kultuuri arenguloo ja tänapäeva uurimisel uute lahendusteni ning seotud kultuuriteenuste osutamiseni.

2.5. Tõstame vaimse kultuuripärandi alast teadlikkust ning kultuuripärandi, sh looduslike pühapaikade, hoidmist elavas kasutuses. Toetame vaimse kultuuripärandi uurimist, hoidmist ja kasutusvõimaluste laiendamist. Nõustame kogukondi Eesti vaimse kultuuripärandi nimistusse sissekannete tegemisel.

2.6. Toetame terviklikult UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud laulu- ja tantsupeo protsessi. Jätkame ja laiendame liikumise järjepidevuse hoidmiseks kooride, rahvatantsurühmade, orkestrite ja rahvamuusika kollektiivide juhtide palgatoetust. Arendame laulu- ja tantsupidude läbiviimiseks vajalikku taristut.

2.7. Aitame kaasa elujõuliste ja mitmekülgsete kultuuriruumide arengule ning toetame kultuuriruumide eestvedajaid, organisatsioone ja kultuuriprojekte. Koostöös kohalike kogukondadega aitame siduda kohaliku eripära ja kultuuripärandit senisest enam piirkondade turundamise ja turismiarendusega. Väärtustame maa- ja rannarahva ajalooliste tegevusaladega seotud kultuuripärimusi, väärtusi, traditsioone, elulaade, taluarhitektuuri, toidukultuuri jms nii Eesti kui rahvusvahelise kultuurilise mitmekesisuse elava osana, mis vajab Eestis teadvustamist ning edasiloomist. Koostöös Maaeluministeeriumiga panustame piirkonnaspetsiifilistesse programmidesse (sh toidukultuuri edendamine) ning toetame kogukonna juhitud alt-üles lähenemisviisi rakendamist kohalike teenuste kujundamisel.

2.8. Kaasame väljaspool Eestit asuvat eestlaskonda Eesti ühiskonna- ja kultuuriellu vastavalt arengukavale „Sidus Eesti 2030“. Kultuuriseltside ja -tegevuste toetamise kaudu panustame Eesti identiteedi edendamisse ja säilitamisse välisriikides, välismaal asuva eestlaskonna ja Eesti sõprade kaasamisse Eesti ühiskonda ning koostöö ellu ja arengusse ning Eestisse tagasipöördumise ning Eesti eluga (taas)kohanemise sujuvaks korraldamiseks.

2.9. Arendame koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga kultuurikoostööd hõimurahvastega, sh toetame hõimurahvaste ja Eesti organisatsioonide ühisalgatusi, loovisikute vahetusprogrammide, kultuurisündmuste ja koolituste läbiviimist ning ühise kultuurimälu uurimist ja vahendamist.

2.10. Edendame Eesti kultuuri uurimis- ja teadustöö, sh loovuurimuse võimalusi. Eesti kultuuri säilimine ja areng toetub kõrgetasemelisele teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile. Soodustame teadus- ja arendustegevuse rakendamist kultuuri väljendusvormide mitmekesistamisel ning edendamist ühiskonna ees seisvate väljakutsete lahendamisel ja eesmärkide saavutamisel. Koostöös ülikoolidega peame oluliseks loovuurimust kui uurimistöö vormi, mis aitab arendada uusi kultuurivorme, avada ühiskondlikke protsesse uutel viisidel, mõista loomevaldkondade seoseid teiste valdkondadega (majandus, tehnoloogia jt) ning loomepraktika mõju haridusele, elukeskkonnale ja elukvaliteedile, tuues seeläbi esile loomepraktika väärtuse ühiskonnale.

3. KULTUURI JA LOOVUST VÄÄRTUSTAV ÜHISKOND

3.1. Tähtsustame mitteformaalse ja informaalse õppe rolli inimeste kultuuriteadlikkuse kujundamisel kogu elukaare jooksul. Peame oluliseks kultuuri tihedamat lõimimist formaalhariduse ja mitteformaalõppega laste ja noorte teadmiste, loovuse, empaatiavõime ja koostööoskuste omandamiseks. Arengukava toetab “Haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035” toodud tegevussuunda toetada ühise kultuuri- ja väärtusruumi kujunemist, tagada kvaliteetne eestikeelne ja eesti keele õpe ning soodustada võõrkeelte õppimist, sh seada eesti keele ja kultuuri õpetamine riiklikuks prioriteediks. Haridusvaldkonna arendamisel lähtutakse eesti keele ja kultuuri säilimisest ja arengust ning haridusvaldkonna arengukava eesmärgiks on valikurohkete ja kättesaadavate õpivõimaluste loomine. Loomingu kasutamine õppetegevuses on

väärtustatud. Toetame eri kultuurivaldkondade ekspertide ja professionaalide kaasamist õppekavade ettevalmistamisse ja õppetöö läbiviimisse.

3.2. Toetame koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja ülikoolidega rahvusvaheliselt silmapaistva ning valdkondade ja ühiskonna vajadustele vastava kultuurialase kõrghariduse ja teadustegevuse arendamist. Soodustame ühisõppekavade loomist, teadus- ja haridustaristu ristkasutust, tudengite ning õppejõudude õppe- ja teadustegevuse alast rahvusvahelist koostööd ja kultuurivaldkonna teadmussiiret. Täiend- ja kutseõppe kvaliteedi tõstmiseks edendame koostööd kultuurivaldkondade ekspertide ning kõrgkoolide ja teadusasutuste vahel, arvestades piirkondlikke eripärasid, eri vanusegruppide ootusi ning tööturu vajadusi. Kvaliteetne haridus panustab inimeste ja ühiskonna heaolusse.

3.3. Kujundame kultuuripoliitikat teadmistepõhiselt. Viime regulaarselt ja järjepidevalt läbi uuringuid ja arendame kultuuristatistikat, mis võimaldab saada kultuurisektorist ülevaatlikuma ja ajakohasema pildi. Uuringute läbiviimisel arvestame kultuurivaldkonda mõjutavaid üleilmseid suundumusi ja inimeste harjumuste muutusi, samuti kultuuri ja loovuse üha tihenevaid seoseid teiste valdkondadega. Uuringute kõrval toetab poliitikakujundamist süsteemne statistikakogumine ja suurandmete analüüs. Teeme kogutud andmed, uuringud ja nende tulemused võimalikult suures ulatuses kättesaadavaks avaandmetena.

3.4. Edendame kultuurilist mitmekesisust ja sidusat ühiskonda. Lähtuvalt arengukavas „Sidus Eesti 2030“ püstitatud eesmärkidest toetame eri emakeelega inimeste aktiivset kaasamist Eesti ühiskonda, usalduslike ja tihedate otsekontaktide loomist eri rahvusgruppide vahel ning rahvusel ja keelel põhinevate sotsiaalmajanduslike lõhede vähendamist. Eestis elavad erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed loovad ühist kultuuriruumi tänu koostööle ja ühistele algatustele. Mitmekesisuse väärtustamiseks toetame kultuuridevahelist dialoogi ja eri kultuurikogukondade nähtavust meediakanalites ja suhtluskeskkondades. Eesti keele õpe peab olema kõigile huvilistele kättesaadav ja toimib lõimituna kultuuri- ja haridustegevustesse.

3.5. Kujundame mitmekesist ja kvaliteetset inforuumi. Eesti elanikel on omakeelsele, sh Eesti viipekeelsele meediasisule hea juurdepääs, kõigil Eesti elanikel peab olema võimalik tarbida nii üleriiklikku kui ka kohalikku meediat erinevates vormides. Eesti vahendatud inforuum peab olema mitmekesine, pakkudes elanikele erinevates vormides ja žanrites rikkalikku ning tähenduslikku materjali Eesti elu seletamiseks ja uute väljavaadete kujundamiseks. Eesti meediainstitutsioonide toimetuspoliitika peab olema vaba ja sõltumatu. Eesti meediasüsteem peab olema mitmekesine, koosnedes elujõulistest üleriiklikest ja kohalikest meediainstitutsioonidest, nii erameediast kui ka avalikku teenust pakkuvatest väljaannetest, kanalitest ja platvormidest, nii mitmekesisest erialameediast kui ka laiemale publikule suunatud üldhuvimeediast, nii suurtest levikanalitest kui ka sõltumatutest sisutootjatest. Meediapoliitika eesmärk on erinevate institutsioonide täiendavus ning vastastikku kasulik koosmõju. Oluline on säilitada Eesti inforuumi sisemine seostatus ning vältida killustumist. Arenevad osalusmeedia vormid peavad võimaldama elanikel meediasisu loomes mitmekülgselt ja meediapilti laiendavalt kaasa lüüa. Samas tuleb vältida desinformatsiooni levikut, erirõhk peab olema laiema meedia- ja infokirjaoskuse edendamisel. Inforuum peab olema hõlpsalt juurdepääsetav ka kurtidele, vaegkuuljatele ja -nägijatele ning eraldi tuleb suurendada originaalsaadete kättesaadavaks tegemist neile sihtgruppidele, et tagada ligipääsetavus inforuumis.

3.6. Toetame kaasava ja tõenduspõhise avaliku aruteluruumi kujunemist ning infopädevuste arendamist, mis vähendab ühiskonnas väärtuskonfliktide tekkimise tõenäosust ning kujundab sidusat ühiskonda.

3.7. Arendame loomeettevõtlust ning soodustame loomemajanduse tihedamat sidumist teiste valdkondadega. Kultuur ja loovus on nüüdis- ja tulevikumajanduse eestvedajad, kultuuri loodud tähendus- ja suhtlusruumid vormivad ja veavad suurt osa digiajastu innovatsiooni ja teenusmajanduse arengut. Oluline on kaasata kultuuri- ja loomevaldkondade eriteadmisi ning loovust kui kompetentsi riiklikku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonisüsteemi, et pakkuda uudseid lahendusi ühiskonna väljakutsetele. Riik panustab alustavate ja tegutsevate loomeettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamisse, toote- ja teenusarenduse ning innovatsioonivõimekuse kasvu, jätkusuutlike ärimudelite väljatöötamisse ning rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamisse. Peame oluliseks erakapitali kaasamise ja finantsinstrumentide kasutamise võimekuse kasvu. Soodustame klastrite ja koostöövõrgustike toimimist ning valdkondade üleseid koostöömudeleid, sealhulgas teiste sektorite ning teadus- ja arendusasutustega. Loomemajanduse arengut toetav tugisüsteem peab olema tõhus, paindlik ja ettevõtluse ökosüsteemiga koostoimiv. Peame oluliseks tugiteenuste kvaliteeti ja regionaalset kättesaadavust ning vastavust eri arenguetappides olevate loomeettevõtjate vajadustele.

3.8. Edendame säästvat kultuuriturismi ja hindame kultuurisündmuste sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonnaalaseid jt mõjusid. Pöörame erilist tähelepanu Eesti tugevuste jagamisele maailmaga, toetudes Eesti saavutustele digi-, kultuuri-, spordi- ja teistes valdkondades, tagades samal ajal Eesti külaliste positiivse kogemuse ja turismi tasakaalustatud mõju kohalikule kultuurile ja keskkonnale.

3.9. Suurendame Eesti kultuuri rahvusvahelist nähtavust ja kohalolu. Kultuuril on Eesti nähtavuse suurendamisel maailmas ja riigi välissuhtluses kandev roll. Rahvusvaheliste suhete ja kultuuridiplomaatia arendamisel teeme koostööd teiste valdkondade ja eri ministeeriumidega, sealhulgas kõrgetasemeliste välisvisiitide ja rahvusvaheliste esindusürituste puhul pöörame suurt tähelepanu Eesti kultuuri tutvustamisele ja kaasamisele. Panustame kontaktide loomisse ja hoidmisse Euroopa olulistel sihtturgudel ja regionaalses koostöös, aga ka väljaspool Euroopat. Eesti kultuuri rahvusvahelise potentsiaali ja võimaluste maksimaalset kasutamist toetab kohapealne esindatus, sh Eesti kultuuriesindajate võrgustik.

3.10. Osaleme rahvusvaheliste organisatsioonide töös ja kultuurivaldkonna poliitikate ning õigusloome kujundamisel. Esindame valdkonna huve, hoides end kursis ülemaailmsete trendidega ja lähtudes väärtusruumist, mis tugineb demokraatliku õigusriigi põhimõtetele ja kultuurilisele mitmekesisusele. Toetame Eesti loovisikute, kultuuriorganisatsioonide ja kohalike omavalitsuste aktiivset osalemist rahvusvahelistes võrgustikes, sh Euroopa kultuuripealinnade ja UNESCO loovate linnade võrgustikes.

3.11. Aitame kaasa loovuse kui kompetentsi arendamisele ja rakendamisele kõikides eluvaldkondades. Eesti ja kogu maailma ees seisvate väljakutsete lahendamiseks ning tuleviku ühiskonna ja tööturu vajadustele vastamiseks muutub lähiaastatel senisest veelgi olulisemaks loovuse, probleemide lahendamise ning kriitilise mõtlemise kompetentsid, mistõttu tähtsustame loovuse kui võtmepädevuse arendamist ühiskonnas tervikuna.

3.12. Teadvustame kultuuri ja loovuse rolli vaimse ning füüsilise tervise edendamisel. Kultuurielus osalemisel on positiivne mõju inimese tervisele, rahulolule ja

enesehinnangule. Aitame kaasa vaimset ja füüsilist tervist hindava ja edendava kultuurikeskkonna loomisele.

3.13. Edendame võrdõiguslikkust ja soolist tasakaalu kultuurivaldkonnas ning ühiskonnas tervikuna. Kultuurivaldkonna korraldamisel lähtume soolise võrdõiguslikkuse tagamise põhimõtetest, luues meestele ja naistele võrdsed võimalused kultuuris osalemiseks, võttes eesmärgiks palgalõhe kaotamise ning tagades kultuurivaldkonna karjäärimudelites kõigile võrdse kohtlemise. Seirame kultuurivaldkonna arengukava mõõdikuid soo lõikes, et hinnata soolise võrdõiguslikkuse edendamist valdkonnas.

3.14. Juurutame keskkonnateadliku kultuurikorralduse põhimõtteid ja toetame kultuurivaldkonnas rohepöörde eesmärkide saavutamist, eesmärgiga vähendada kultuurivaldkonna keskkonnamõju. Arendame kestlikke toimemudeleid, soodustame kliimasõbralike lahenduste väljatöötamist, rakendame ringmajanduse ja -disaini põhimõtteid, kaasajastame kultuuritaristut ning soodustame kultuuriväärtuslike hoonete kasutuselevõttu ja vastupidavust kliimamuutuste mõjule, samuti lähtume kultuurmaastike kujundamisel põhimõttest hoida ja luua elurikkust.

3.15. Teadvustame kultuuri rolli riigi turvalisuse tagamisel ning demokraatia tugevdamisel. Kultuur on oluline osa riigikaitse laiast käsitlusest ja positiivse väliskuvandi loomisest. Inimeste kultuurielus osalemine tõstab elanike silmis riigi usaldusväärsust ja tugevdab ühistel demokraatlikel väärtustel põhinevat ühiskonda.

ARENGUKAVA JUHTIMINE JA ELLUVIIMINE

Kultuur 2030 viiakse ellu lähtudes riigieelarve seadusest ja Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. aasta määrusest nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“. Arengukavaga seatavaid eesmärke viiakse ellu vastavalt sellekohasele tegevuspõhise eelarvestamise korraldusele, arengukava elluviimist rahastatakse nii riigieelarvest kui ka Euroopa Liidu eelarvevahenditest.

Arengukava elluviimist koordineerib Kultuuriministeerium. Arengukava elluviimist ja aruandlust toetab juhtkomisjon, kes muuhulgas annab soovitusi arengukava eesmärkide elluviimisega seotud programmide algatamiseks või muutmiseks, teeb ettepanekuid hindamiste läbiviimiseks ning annab hinnangu arengukava muutmise ettepaneku kohta. Arengukava juhtkomisjoni kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Maaeluministeeriumi, Välisministeeriumi ja Riigikantselei esindajad ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindaja, tunnustatud loomeliitude esindajad ning kuni kolm eksperti.

Arengukava alaeesmärke viiakse ellu läbi programmi, mida koostatakse ja muudetakse riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise protsesside käigus vastavalt sellekohastele Rahandusministeeriumi ja Riigikantselei juhistele.

Arengukava aruandlus toimub Kultuuriministeeriumi valitsemisala tulemusaruandega, millele lisanduvad hindamised vastavalt vajadusele. Hiljemalt viis aastat peale arengukava heakskiitmist koostatakse vahearuanne, milles hinnatakse arengukava täitmist. Arengukava elluviimist hinnatakse vähemalt üks kord hiljemalt kolm aastat enne selle kestuse lõppu ning vastav hindamise kokkuvõte esitatakse Vabariigi Valitsusele.

MÕISTED

Aineline kultuuripärand on inimtekkelised või inimese ja looduse koosmõjul tekkinud esemed ja keskkonnad, millel on ajalooline, arheoloogiline, kultuuriline või esteetiline väärtus. *(Allikas: Muinsuskaitseseadus)*

Avaandmed on tasuta andmed, mis on kõigile antud vabalt kasutamiseks, taaskasutamiseks ja jagamiseks ning mida saab kasutada äriliste ja mittetulunduslike ettevõtmiste käivitamiseks, uuringute läbiviimiseks ja andmepõhiste otsuste tegemiseks. *(Allikas: Eesti avaandmete portaal avaandmed.eesti.ee)*

Digimine on käesoleva arengukava mõistes nii andmete digitaalsele kujule viimine ehk digiteerimine kui ka protsesside, süsteemide ja teenuste digitaalseks muutmine ehk digitaliseerimine. Vastavalt Eesti Keele Instituudi soovitusele kasutatakse arengukavas läbivalt eelistatud vormi digimine.

Digioskused on infotehnoloogia kasutamise ja digisisu loomise oskused. Digioskused jagunevad kolmeks: digipädevus, erialased digioskused ja infotehnoloogia lahenduste loomise oskus. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Digipädevus on suutlikkus kasutada digitehnoloogiaid oskuslikult, kriitiliselt ja vastutustundlikult õppimise, töö, kultuuri, meelelahutuse ja ühiskonnaelus osalemise eesmärgil. See hõlmab teabe- ja andmekirjaoskust, teabevahetust ja koostööd, meediapädevust, digitaalse infosisu loomist (sealhulgas programmeerimist), turvalisust (sealhulgas digitaalset heaolu ja küberjulgeolekuga seotud pädevusi), intellektuaalomandi õigustega seotud küsimusi ning probleemide lahendamist ja kriitilist mõtlemist. *(Definitsiooni aluseks on Euroopa Liidu Nõukogu soovitused võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, 2018)*

Disainipädevus on võime asjatundlikult ja vastutusvõimeliselt disainida kasutajakeskseid ja keskkonnasõbralikke lahendusi, samuti rakendada disainiprotsessi töövahendeid (sh disainmõtlemine) nii ettevõtluses kui ka avalikus ja vabasektoris. Disainipädevus on intellektuaalne kapital, mis aitab luua toodetele, teenustele jt lahendustele lisandväärtust. Disainipädevus kätkeb lisaks analüütilistele jt oskustele muuhulgas ka kunstilist ekspertiisi.

Formaalõpe on koolieelses lasteasutuses, üldharidus-, kutse- ja kõrgkoolis õppekava alusel toimuv eesmärgistatud õpe, mida viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad või õppejõud. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Haridusasutused on õppeasutused - koolieelsed lasteasutused, põhikoolid, gümnaasiumid, kutseõppeasutused, rakenduskõrgkoolid ja ülikoolid – ning täiskasvanute täienduskoolituse asutused. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Informaalõpe on õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Kaasav disain (ka universaalne disain, disain kõigile) on toodete, keskkonna, programmide ja teenuste disainimine sellisel viisil, mis muudab nad suurimal võimalikul määral inimestele kasutatavaks ilma vajaduseta teha kohandusi või kasutada eridisaini. Vt ka *ligipääsetavus*.

Kultuur on käesoleva arengukava käsituses ühiskonnale või sotsiaalsele grupile omaste vaimsete, materiaalsete, intellektuaalsete ja emotsionaalsete tunnuste kogum, mis sisaldab lisaks kunstidele ja kirjandusele ka eluviise, kooseksisteerimise vorme, väärtussüsteeme,

traditsioone ja uskumusi. *(Allikas: UNESCO kultuurilise mitmekesisuse ülddeklaratsioon, 2001)*

Kultuuriasutus on kultuurivaldkonnas tegutsev riigiasutus (valitsusasutus või hallatav asutus), avalik-õiguslik juriidiline isik ja riigi asutatud või osalusega eraõiguslik juriidiline isik (sh riigi asutatud sihtasutus) ja kohaliku omavalitsuse kultuuriasutus (sh kohaliku omavalitsuse osalusega sihtasutused).

Kultuuridiplomaatia on diplomaatia osa, mille kaudu luuakse, hoitakse ja arendatakse rahvusvahelisi suhteid teiste riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja strateegiliselt oluliste rahvusvaheliste partneritega kultuuri kaudu.

Kultuurieksport on tulu teenimine loomingu ning kultuurivaldkonna toodete ja teenuste müügist välismaale või mitteresidentidele Eestis. Kultuurieksport on seotud loomemajanduse ning kultuuriturismi arenguga, millest tulenevalt on olulisel kohal innovatsioon ja kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamine, mis aitavad eesti kultuuri (sh kultuuripärandit) nähtavaks ja kättesaadavaks teha.

Kultuurikorraldaja on eri kultuurivaldkondades inimestele kultuuriprotsessides osalemiseks tingimusi loov spetsialist, sh kultuuriprogrammide kavandaja, kultuurisündmuste korraldaja, kultuuritegevuste turundaja, loominguliste kollektiivide esindaja või produtsent jt. *(Allikas: OSKA tööjõuvajaduse uuring 2019, Kutsekoda)*

Kultuuriline mitmekesisus on rühmade ja ühiskondade kultuuride väljendusvormide rohkus. Neid väljendusvorme antakse edasi rühma ja ühiskonna sees ning rühmade ja ühiskondade vahel. *(Allikas: UNESCO Kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon, 2005)*

Kultuuriorganisatsioon on kultuurivaldkonnas tegutsev eraõiguslik organisatsioon, mille eesmärk on kultuuritegevuse korraldamine, kultuuritoodete või -teenuste väljatöötamine ja pakkumine.

Kultuuritöötaja on riigiasutuses, riigi osalusega eraõiguslikus juriidilises isikus (sihtasutuses) või avalik- õiguslikus juriidilises asutuses töökohal, mis on kõrgharidusnõudega või kõrgema kutsekvalifikatsiooninõudega või spetsifiiliste erialaste teadmiste nõudega töökohad, kus erialaseid teadmisi ja kogemuslikku pädevust võib võrdsustada kõrgharidusega või kõrgema kutsekvalifikatsiooniga, töötaja. Kultuuritöötajaks loetakse muu hulgas turunduse, arvutigraafikaga ning arhiveerimise ning digiteerimisega (asutuse põhiülesandest lähtuvalt) tegelevad töökohad. Kultuuritöötajaks ei loeta asutuse juhte, tugitöötajaid (nt info- ja dokumendihaldus, personalijuhtimine jne).

Kultuurivahetus on kahesuunaline protsess, mille kaudu tutvustatakse ja levitatakse eesti kultuuri väljaspool Eestit, suurendades seeläbi Eesti nähtavust ja positiivset kuvandit. Kultuurivahetus eeldab ka teise osapoole olemasolu ja kultuuri tutvustamise võimaldamist meie kultuuriruumis. Siia alla kuulub ka kaastootmine, kaaskorraldamine jms.

Kättesaadavus on käesoleva arengukava käsituses kõikidele inimestele loodud võimalus saada osa kultuuritegevustest ja -teenustest sõltumata asukohast, vanusest, soost, rahvusest, keeleoskusest, erivajadustest, majanduslikest võimalustest või muudest teguritest. Kättesaadavus on laiem mõiste kui ligipääsetavus (vt ka *ligipääsetavus*), sisaldades näiteks ka puudust kannatavate perede võimalusi kultuurist osasaamiseks või kultuuriasutuste ja -teenuste regionaalset paiknemist.

Ligipääsetavus on laiatarbekaupade, keskkondade, hoonete, teenuste ja info disain, mille tulemus on ilma kohandusteta kasutatav ja ligipääsetav nii paljudele inimestele kui võimalik ja mõistlik. Lahendus peab vastama kõikide kasutajate vajadustele. Suurimad ligipääsetavuse sihtgrupid ühiskonnas on eakad, erivajadustega inimesed, lapsed, väikelaste vanemad, ajutise vigastusega inimesed jt. Vt ka *kaasav disain*.

Loomemajandus on majandusvaldkond, mis põhineb individuaalsel ja kollektiivsel loovusel, oskustel ja andel ning mis on võimeline looma heaolu ja töökohti läbi intellektuaalse omandi loomise ja peamise müügiargumendina kasutamise kaudu ning kus kultuuriline või loominguline sisu on väärtuspakkumise peamine osa.

Loovisik on mõnel loomealal tegutsev autor või esitaja. *(Allikas: Loovisikute ja loomeliitude seadus)*

Loovuurimus on loometegevuses väljenduv ja sellel põhinev uurimistöö, mille eesmärk on luua uusi teadmisi, uusi kultuurivorme, uusi loomemeetodeid või –tehnikaid ning panustada seeläbi uurimisvaldkondade, ühiskonna ja majanduse arengusse. Loovuurimuse väljund on loomepraktika või teos, loomeprotsess, toode või teenus ning nende loomise käigus tekkinud uut teadmist edasi andev ja avav osa, mis moodustavad uurimusliku terviku. Loovuurimus on multidistsiplinaarne ning võib kasutada ühe või mitme loomeeriala, teadusliku distsipliini või muu valdkonna vahendeid ning luua uusi loometehnikaid. *(Allikas: Eesti Loovuurimise Raamlepe)*

Lõimumine on mitmepoolne sotsiaalse sidususe tekke protsess ühiskonnas eri keelelis-kultuurilise taustaga inimeste vahel. Protsessi iseloomustab teadmiste, oskuste omandamine ja väärtuste kujunemine, mis panustavad ühiskonna arengusse läbi praktilise koostöö ja vastastikuse avatuse. Lõimumise tulemusena väheneb ühiskonnaliikmete kultuurilisest, keelelisest, religioossest ja rahvuslikust kuuluvusest tingitud sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus ja osalemine ühiskonnaelus ning tekkiv sotsiaalne kapital võimaldab ühiskonnal ühtselt areneda.

Mitteformaalõpe on eesmärgistatud vabatahtlik õpe, mis toimub kindla õppeprogrammi alusel ja kindlatele huvirühmadele erinevates keskkondades. Mitteformaalse õppe võimalusi pakuvad noorsootöö, huviharidus, vabaharidus ja täiskasvanute täienduskoolitused. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Ruumiloome on ruumi arengut mõjutavate otsuste kujundamine ja elluviimine, mille eesmärk on parandada elukeskkonda. Ruumiotsus on ruumi arengut mõjutav valitsemistasandi otsus, sh riigi osalusega ettevõtete ja sihtasutuste tehtavad otsused. Ruumipädevus on asjatundlikkus ja vastutusvõime ruumi arengut mõjutavate otsuste kujundamisel ja elluviimisel.

Sidus ühiskond on käesoleva arengukava käsituses selline ühiskond, kus kõik Eesti inimesed, sh eri emakeele ja kultuuritaustaga, vastastikku aktsepteerivad üksteist ja peavad üksteisest lugu, tunnevad ühtekuuluvustunnet, teevad koostööd ja sh saavutavad oma ühiseid eesmärke demokraatlikult, suhtlevad omavahel ja moodustavad sotsiaalseid võrgustikke. *(Allikas: Sidus Eesti 2030)*

Tulevikupädevused on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad toime tulla üha keerukamas kiiresti muutuvas maailmas, sh sotsiaalne intelligentsus, innovaatilisus ja kohanemisvõime, õppimine ja mõtestamine (võime mõtestada ja väärtustada õpitu sisulist tähendust), kultuuridevaheline pädevus (võime tegutseda eri kultuurikontekstides), mudeldav mõtlemine (oskus töötada suurte andmemahtudega, andmekäsitlusoskus, andmepõhine

tegevus), uue meedia kirjaoskus, valdkondadeülesus, disainmõtlemine, toimetulek kognitiivse koormusega ja virtuaalne koostöö. *(Allikas: Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035)*

Vabakutseline on käesoleva arengukava käsituses loovisik, kes ei ole avalikus teenistuses või ei tööta töölepingu või muu sellesarnase iseloomuga võlaõigusliku lepingu alusel. *(Allikas: Loovisikute ja loomeliitude seadus)*

Vaimne kultuuripärand on põlvest põlve edasi antavad tavad, esitus- ja väljendusvormid, teadmised, oskused ning nendega seotud tööriistad, esemed, artefaktid ja kultuuriruumid, mida kogukonnad, rühmad ja mõnel juhul üksikisikud tunnustavad oma kultuuripärandi osana ning hoiavad elavas ja loovas kasutuses. *(Allikas: Muinsuskaitseseadus)*

Võtmepädevused on Euroopa Liidu Nõukogu soovitustes käsitletud pädevused ehk kirjaoskuspädevus, mitmekeelsuspädevus, matemaatikapädevus ning loodusteadus-, tehnoloogia-, inseneriteaduste pädevus, digipädevus, enesemääratlus-, sotsiaalne ja õpipädevus, kodanikupädevus, ettevõtlikkuspädevus, kultuuriteadlikkuse ja kultuurilise eneseväljenduse pädevus. *(Allikas: Euroopa Liidu Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, 2018)*

SEOSED ÜRO SÄÄSTVA ARENGU EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEGA

ÜRO säästva arengu eesmärk	**ÜRO säästva arengu alaeesmärgid**	**Kultuur 2030 panus ÜRO säästva arengu eesmärkide täitmisse**
1. Kaotada kõikjal vaesus mis tahes kujul.	1.3 Rakendada iga riigi jaoks kohased sotsiaalkaitsesüsteemid ja -meetmed, sealhulgas sotsiaalkaitse põhialused, ja saavutada 2030. aastaks, et sotsiaalkaitse hõlmab enamiku vaestest ja ebasoodsas olukorras olevatest inimestest.	Parandatakse kultuuritöötajate (tegevussuunad 1.2 ja 1.3), vabakutseliste (tegevussuund 1.4 ja 1.5) ja autorite (tegevussuund 1.6) töö- ja palgatingimusi ning tõhustatakse sotsiaalseid tagatisi.
	1.4 Tagada 2030. aastaks, et kõikidel meestel ja naistel, eelkõige vaestel ja ebasoodsas olukorras olevatel inimestel, on võrdne õigus majandusressurssidele ning juurdepääs põhiteenustele, maaomandile ja maa kontrollimisele ning muus vormis varale, pärandile, loodusvaradele, asjakohasele uuele tehnoloogiale ja finantsteenustele, sealhulgas mikrofinantseerimisele.	Parandatakse kultuuri, sh kultuuripärandi ligipääsetavust ja kättesaadavust kõikjal Eestis (tegevussuund 1.10) ja toetatakse koostoimes Sidusa Eesti 2021-2030 arengukavaga kultuurilist mitmekesisust eesmärgiga vähendada sotsiaalmajanduslikke lõhesid rahvusgruppide vahel (tegevussuund 3.4).
3. Tagada kõikidele vanuserühmadele hea tervis ja heaolu.	3.4 Vähendada ennetustegevuse ja ravimise abil 2030. aastaks kolmandiku võrra mittenakkavatest haigustest tingitud enneaegsete surmade arvu ning edendada vaimset tervist ja heaolu.	Teadvustakse kultuuri ja loovuse rolli inimeste vaimse ja füüsilise tervise edendamisel (tegevussuund 3.12).
	3.5 Tugevdada kahjulike sõltuvuste, sealhulgas narkootikumide kuritarvitamise ja suitsetamise ennetamist ja ravi.	Luuakse lastele ja noortele laiapõhjalised võimalused kultuuris osalemiseks, et pakkuda alternatiivi kahjulike sõltuvuste tekkimisele (tegevussuunad 1.8).
4. Tagada kõikidele kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused.	4.1 Tagada 2030. aastaks kõikidele tüdrukutele ja poistele täielikult tasuta, õiglane ja kvaliteetne alg- ja keskharidus,	Tähtsustatakse kultuuri ja loovuse rolli kvaliteetse formaalse ja mitteformaalse õppe osana (tegevussuunad 1.7 ja 3.1).

	mis tagab asjakohased ja tõhusad õpitulemused.	
	4.2 Tagada, et 2030. aastaks on kõikidele tüdrukutele ja poistele kättesaadav kvaliteetne väikelaste arendamine, hoid ja koolieelne haridus, et nad oleksid valmis alustama alghariduse omandamist.	Luuakse ja noortele võimalused saada osa mitmekesisest ja kvaliteetsest kultuuripakkumisest (tegevussuund 1.8).
	4.7 Tagada 2030. aastaks, et kõik õppurid omandavad teadmised ja oskused, mis on vajalikud säästva arengu toetamiseks, pakkudes muu hulgas teadmisi säästvast arengust ja säästvast eluviisist, inimõigustest, soolisest võrdõiguslikkusest, rahu ja vägivallatu kultuuri edendamisest, maailmakodanikuks olemisest ja kultuurilise mitmekesisuse hindamisest ning kultuuri osast säästva arengu saavutamisel.	Tähtsustatakse kultuuri ja loovuse rolli kvaliteetse formaalse ja mitteformaalse õppe osana (tegevussuund 1.7) ja arendatakse kultuuriasutuste ja -organisatsioonide haridusprogramme (tegevussuund 3.1)
5. Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu.	5.1 Lõpetada kõikjal naiste ja tütarlaste diskrimineerimine mis tahes kujul.	Edendatakse võrdõiguslikkust ja soolist tasakaalu kultuurisektoris (tegevussuund 3.13) ning panustatakse ühiskondlike stereotüüpide murdmisse loometegevuse kaudu.
	5.5 Tagada, et naistel on võrdsed võimalused täielikult ja tõhusalt osaleda poliitikat, majandust ja avalikku elu käsitlevate otsuste tegemises kõikidel tasanditel.	Soodustatakse võrdsetel alustel karjäärivõimalusi kultuurisektoris (tegevussuund 3.13) ja arendatakse kultuurivaldkonna juhtimispädevusi (tegevussuund 1.7).
8. Toetada jätkusuutlikku, kaasavat ja säästvat majandusarengut ning tagada kõikidele inimestele inimväärne töö.	8.3 Propageerida arengule suunatud tegevuspoliitikaid, et toetada viljakaid tegevusi, inimväärsete töökohtade loomist, ettevõtlust, loovust ja innovatsiooni ning ergutada mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete loomist,	Toetatakse loomemajanduse valdkonna konkurentsivõimelisust ning koostööd teiste valdkondadega (tegevussuund 3.7) ning arendatakse ja rakendatakse loovust kui kompetentsi

	tehes muu hulgas kättesaadavamaks finantsteenused.	kõikides eluvaldkondades (tegevussuund 3.11).
	8.9 Töötada välja ja rakendada 2030. aastaks säästva turismi edendamise tegevuspoliitikad, et luua töökohti ja propageerida kohalikku kultuuri ja tooteid.	Arendatakse kultuuriturismi (tegevussuund 3.8) ja juurutatakse keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid (tegevussuund 3.14).
9. Ehitada vastupidav taristu, toetada kaasavat ja säästvat industrialiseerimist ning innovatsiooni.	9.1 Arendada välja kvaliteetne, usaldusväärne, säästlik ja vastupidav taristu, sealhulgas piirkondlik ja piiriülene taristu, et toetada majandusarengut ja inimeste heaolu, ning tagada, et see taristu on kõikidele taskukohane ja võrdselt kättesaadav.	Arendatakse kultuuriasutuste võrgustikku ja kultuuriteenuste kättesaadavust kõikjal Eestis (tegevussuund 1.10), kujundatakse kvaliteetset avalikku ruumi ja elukeskkonda (tegevussuund 1.18), kaasajastatakse kultuuritaristut säästlikkuse ja kvaliteetse ruumi ja kaasava disaini põhimõtteid arvestades (tegevussuund 1.19).
	9.5 Intensiivistada teadusuuringuid, suurendada tööstussektori tehnoloogilist suutlikkust kõikides riikides, eelkõige arenguriikides, ning ergutada innovatsiooni ja suurendada 2030. aastaks oluliselt teadusuuringute ja arendustegevusega tegelevate töötajate arvu miljoni elaniku kohta ning avaliku ja erasektori kulutusi teadusuuringutele ja arendustegevusele.	Soodustakse loomevaldkonna ja teiste majandusharude omavahelist koostööd innovatsiooni- ja tootearendusvõimekuse tõstmiseks (tegevussuund 3.7) ja toetatakse kultuurivaldkondades teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvu (tegevussuund 2.10).
10. Vähendada ebavõrdsust nii riikide sees kui ka nende vahel.	10.2 Suurendada 2030. aastaks kõikide inimeste mõjuvõimu, sõltumata nende vanusest, soost, puudest, rassist, rahvusest, keeleoskusest, päritolust, usutunnistusest ja majanduslikust või muust seisundist, ning toetada nende sotsiaalset, majanduslikku ja poliitilist kaasamist.	Suurendatakse kõikide inimeste ligipääsu kultuurile (tegevussuunad 1.9 ja 1.10) ning toetatakse vähemusrahvuste aktiivset kaasamist Eesti ühiskonna- ja kultuuriellu ning otsekontakte eri kogukondade vahel (tegevussuund 3.4).
11. Muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks,	11.3 Suurendada 2030. aastaks kaasavat ja jätkusuutlikku linnastumist ning osalemist	Juurutatakse ruumiotsuste tegemisel kvaliteetse

vastupidavaks ja säästvaks.	võimaldava, tervikliku ja jätkusuutliku inimasustuse planeerimise ja haldamise suutlikkust kõikides riikides.	ruumiloome põhimõtteid (tegevussuunad 1.18 ja 1.19).
	11.4 Suurendada jõupingutusi maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitsmiseks.	Luuakse tingimuste kultuuripärandi pikaajaliseks füüsiliseks ja digitaalseks säilitamiseks (tegevussuund 2.1), säilitatakse ja arendatakse eri liiki kultuurimälestisi ning kultuuriväärtuslikke keskkondi (tegevussuund 2.2).
	11.7 Tagada 2030. aastaks eelkõige naistele ja lastele, vanematele inimestele ja puudega inimestele vaba juurdepääs turvalistele, kaasavatele ja ligipääsetavatele rohealadele ja avalikule ruumile.	Parandatakse ligipääsu kultuurile ja võetakse taristu ning teenuste arendamisel aluseks kaasava disaini põhimõtted (tegevussuunad 1.10 ja 1.19)
	11.a Toetada positiivseid majandus-, sotsiaal- ja keskkonnasuhteid linna-, äärelinna- ja maapiirkondade vahel, tugevdades riiklikku ja piirkondlikku arenguplaneerimist.	Juurutatakse ruumiotsuste tegemisel kvaliteetse ruumiloome põhimõtteid (tegevussuund 1.18).
12. Tagada säästev tarbimine ja tootmine.	12.5 Vähendada 2030. aastaks vältimise, vähendamise, ringlussevõtu ja taaskasutamisega oluliselt jäätmete teket.	Juurutatakse keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid (tegevussuund 3.14) ning arendatakse uuenduslikel ärimudelitel baseeruvat loomeettevõtlust (tegevussuund 3.7).
	12.8 Tagada 2030. aastaks, et kõik inimesed on informeeritud ja teadlikud säästvast arengust ning loodusega kooskõlas olevast eluviisist.	Juurutatakse keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid (tegevussuund 3.14) ning kasutatakse teadlikkuse tõstmisel kultuurisektori potentsiaali säästlikkuse teemade kajastamisel. Kultuuriasutused (sh raamatukogud) on osa ringmajandusest.
	12.b Töötada välja ja rakendada vahendid, mille abil mõõta	Arendatakse kultuuriturismi (tegevussuund 3.8) ja

	säästva arengu mõju säästvale turismile, mis loob töökohti ja propageerib kohalikku kultuuri ja tooteid.	juurutatakse keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid (tegevussuund 3.12).
13. Võtta kiiresti meetmeid kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks.	13.3 Täiustada haridust, teadlikkuse suurendamist ning inimeste ja asutuste suutlikkust kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, nende mõjude vähendamise ja nende eest varase hoiatamise valdkonnas.	Juurutatakse keskkonnahoidliku kultuurikorralduse põhimõtteid (tegevussuund 3.14) ning tõhustatakse kultuuripärandi pikaajalise füüsilise ja digitaalse säilitamise võimekust (tegevussuund 2.1), mida mõjutavad ka keskkonnast tingitud tegurid.
16. Toetada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi, et saavutada säästev areng; tagada õiguskaitse kõikidele ning luua kõikidel tasanditel tõhusad, vastutustundlikud ja kaasavad institutsioonid.	16.6 Luua kõikidel tasanditel tõhusad, vastutustundlikud ja ausalt tegutsevad institutsioonid.	Arendatakse kultuurivaldkonna pädevusi (tegevussuund 1.7), tõhustatakse poliitikakujundamise aluseks olevat statistikakogumist ja andmeanalüüsi (tegevussuund 3.3).
	16.7 Tagada reageeriv, kaasav, osalemist võimaldav ja esinduslik otsustusprotsess kõikidel valitsemistasanditel.	Kujundatakse kultuuripoliitikat kaasavalt, läbipaistvalt ning teadmistepõhiselt (üldpõhimõtted).
	16.10 Tagada üldsusele juurdepääs teabele ja nende põhivabaduste kaitse kooskõlas riiklike õigusaktide ja rahvusvaheliste kokkulepetega.	Kujundatakse kaasavat ja tõenduspõhist avalikku aruteluruumi ning arendatakse meedia- ja infopädevusi (tegevussuunad 3.5 ja 3.6).
17. Tugevdada tegevuskava rakendamise meetodeid ja taaselustada säästva arengu alane ülemaailmne partnerlus.	17.9 Suurendada rahvusvahelist toetust, et tõhusalt ja sihipäraselt suurendada arenguriikide suutlikkust ja toetada riiklikke säästva arengu eesmärkide rakenduskavasid, sealhulgas Põhja-Lõuna, Lõuna-Lõuna ja kolmepoolse koostöö kaudu.	Osaletakse rahvusvaheliste organisatsioonide ja koostöövõrgustike töös ning toetatakse arenguriike kultuuri- ja loomemajanduse poliitikate tõhustamisel (tegevussuund 3.10).

ARENGUKAVA MAKSUMUSE PROGNOOS

Arengukava rahastatakse riigieelarvest ja välisvahenditest.

Arengukava maksumus tugineb Kultuuriministeeriumi valitsemisala riigi eelarvestrateegia raames planeeritud 2021–2025 eelarvel. Aastate 2026–2030 andmed on indikatiivsed. Andmed ei sisalda programmide üleseid summasid (tulud ja käibemaksukulu). Olemasoleva eelarve andmed sisaldavad alaeesmärkide kaupa kulusid, sh amortisatsioonikulu. Kuna arengukava maksumuse prognoosis nimetatud summa ei kata kõiki tegevussuundade jaoks vajalikke kulusid, siis programmide koostamisel tehakse eesmärkide saavutamiseks täiendavaid taotlusi, lähtudes riigieelarvest ning Euroopa Liidu vahendite kasutusvõimalustest ja piirangutest. Lisavahendite võimalus tegevuste elluviimiseks sõltub majandusarengust ja eelarvepoliitilistest valikutest.

	Kultuuriministeeriumi eelarve osa arengukava maksumuses (tuhandetes eurodes)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	KOKKU
Alaeesmärk	Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv	141 638,5	137 405,4	123 769,8	120 503,6	120 166,6	120 166,6	120 166,6	120 166,6	120 166,6	120 166,6	1 244 316,9
Alaeesmärk	Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud	69 809,1	79 921,9	90 811,6	95 078,8	71 541,7	71 541,7	71 541,7	71 541,7	71 541,7	71 541,7	764 871,6
Alaeesmärk	Kultuuri ja loovuse roll ühiskonnaelus on väärtustatud	43 666,8	21 566,1	22 000,3	24 647	25 342,5	25 342,5	25 342,5	25 342,5	25 342,5	25 342,5	263 935,2
	Lisavajadused	Taotletakse täiendavalt lähtuvalt lisavahendite vajaduste analüüsist ja vastavast maksumuse prognoosist.										
	KOKKU	255 114,4	238 893,4	236 581,7	240 229,3	217 050,8	217 050,8	217 050,8	217 050,8	217 050,8	217 050,8	2 273 123,7